

subiectiōis. Un' p voluntatē subditoꝝ sicut boni ministri subyciuntur dño suo: puta regi: & sic soli boni subyciunt xpo. Alius p voluntatē dñi. & sic ē qdā violētia ex pte subditoꝝ. Et sic mali subycietur xpo: nō qd velint dñiuz ei: s; qz xps faciet de ipsis voluntatē suā puniēdo eos q noluerūt hic facere voluntatē suā. Et B ppe designat p scabellū: qz qd calcat pprimis. Esa. 66. Celū mibi sedes ē. i. celestes: & boni: s; terra. i. terreni & mali scabellū pedū tuoz. ¶ Alia dubitatio ē de B q dicit: qadusq; rē. qz si sedebit qadusq; ponat: g cū posuerit nō sedebit. Rñdeo q donec & qadusq; qñq; ponunt finite. qñ. i. designat terminū ei' cui cōiungit: sicut cū dico. Sede hic donec veniā. Aliqñ aut tenet infinite qñ. i. nō ponit terminū: vt cū dī. Iste nō penituit donec vixit: qz nec post mortē penituit. Sicut. n. dicit Hieronym' illd oz designari de quo pōr eē dubiū. Illud aut qd nō ē dubiū relinquit itelligēti. Dubiū aut ē vtrū in vita sua peniteat: s; q nō post mortē suā nulli ē dubiū. Sic & in pposito. cūz .n. nō multi ipugnēt & blasphemēt xpm vī dubiū vtz mō sedeat: s; nō ē dubiū vtz sedat qñ oīa subiecta erūt ei: r iō non exprimitur illud.

¶ Cōsequēter ostēdit q dignitas hec āgelis nō puenit cui dicit. (Nōne oēs rē.) Ubi tria facit: qz pō oīdit ipsoꝝ officii. Scdo executionē officij ibi. (In ministeriū rē.) Tertio fructū executiōis ibi. (Ut hereditatē rē.) Dicit g. Nōne oēs rē. ps. Ministri ei' q facit voluntatē ei'. S; 3 Dan. 7. Milia miliū ministrabāt ei rē. Ubi dicit Grego. Aliqui ministrāt: alij sūt q assistūt. Nō g oēs ministrāt. Rñdeo dicēdū ē q sicut videm' in artificib' q duplex ē gen' artificū. Quidaz. n. sūt q sūt manu exequētes vt manu artifices. Alij aut nō exequūt nec operāt manu: s; sūt artifices disponētes: & qñ picipētes qd agēdū sit: ita & in āgelis ē: qz qdā sūt qñ exequētes. qdā vō qñ pceptores picipētes ea q agēda sūt. Accipiēdo g largo mō administratiōes tā p exequētib' q ēt p iperātib': sic oēs sūt admīstratores vī admīstratoꝝ. S; si dicāt admīstratoꝝ q exequūtur. alij aut q imēdiate accipiūt a deo assistētes. sic qdā ministrāt: qdam assistūt & tradūt alijs. S; 3 B ē qz hic tāgīf executio officij cū dicit. In ministeriū missi rē. g vī p B q oēs exequātur ps. Immittit āgelus dñi i circuitu rē. & Esa. 6. Volauit ad me vn' de seraphin: q sūt de supremo ordie. Ergo si illi mittunt: multo fort' alij. S; 3 B ē dionysius q dicit q accepit ab aplo q soli inferiores mittūt & nō superiores. Rñdeo qdā dicūt q superiores mittuntur & exeunt aliqñ aliqb' causis subortis ad exteriora: sed vī mibi q superiores qñoz. i. seraphin. cherubin. throni. & dñatiōes nūq; mittunt: s; inferiores mittūt: qd p3 ex eoz nominib'. Virtutes. n. mittūt ad mirabilia faciēda. Potestates ad arcēdum pātes areas. Principatus ad gubernādū cōitatē vī regnū. & sic de alijs Dominatiōes aut dicūtur qz ordināt oīa hec inferioꝝ. Alij aut tres ordies accipiūt noīa ex opatiōe quā imēdiate exercēt circa deū: & illa dispēsant i alios. Qz g dic' missi. Dicēdus ē duplex ē missio. Una q motū locale iportat. & sic mittuntur solum inferiores. Alia est missio q fit per applicatiōnem & directionē noui effectus in creatura. & sic mittunt filius & spiritus sanctus. & hoc modo mittuntur superiores quia virtus eoz immittitur in inferiores imittenda alijs. Et qd dicit volauit rē. Dicendum q inferiores vtunt' nominibus illoꝝ quoz virtute & auctoritate agunt & eis attribuūt operatiōes suas. Et qz ille officiū suū exequēbāt in vīute seraphin: ideo vocatus ē noīe seraphin: nō q esset natura seraphin.

¶ Deinde subiungit fructum officij cum dicit. Ut hereditatem rē. Et licet omnes sint vocati: nō tamen omnes capiunt hereditatem. Qui ergo capiunt illi percipiūt fructū missionis. Jere. si. Curauimus babylonem & nō est sanata.

¶ Ropterea abundant' oportet obseruare nos ea que audiuius ne forte pereffluamus. Si enim qui p angelos dictus est sermo: factus ē firm': & omnis preuaricatio & inobedientia accepit instaz mercedis retributionē quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutē. Que cū inuitū accepisset enarrādī per dominū ab eis qui audierunt in nos cōfirmata est contestante deo signis & portentis & varijs virtutibus & spiritu sancti distributionibus fm suam voluntatem.

¶ Supra ostēdit apostolus multipliciter eminētiaz xpi ad angelos: hic ex B cōcludit q magis obediēdū est doctrine xpi. i. nouo testamēto qz veteri testamēto. Et circa hoc tria facit. pōio eniz ponit cōclusionem itētas. Scdo iducit rōnem ad cōclusionē itētas. Tertio pfirmat psequētia rōnis. pōmū in picipio. & m' ibi. (Si eni q p angelos rē.) Tertiu ibi. (Nō eniz angelis.) Circa pōmū sciēdū ē q Exo. 23. Dat' pceptis legis & iudicib' subiūgit. Ecce ego mitto āgeluz meum rē. Et sequit'. Obserua igit' & audi rē. Si igit' mādata angeli p que lex data ē seruare: itroitus disponere ad patriā. Unde & Mat. 19. dictū ē. Si vis ad vitaz igredi serua mandata. Opz ergo seruare mādata illa legis. g opz magis obedire mādati eius q maior ē angelis p quos lex data ē. Et hoc est qd dicit. Propterea obseruare oz ea que audiuius. Abdie. pmo. Auditum audiuius a dño Abac. 3. Domie audiui auditū tuū & timui. Oportet ergo obseruare abundantius. qz. s. a maiore dicta sunt. Ideo dilexi testimonia tua rē. Et hoc ppterea. idest propter iminens periculum. ne. i. supereffluamus. Aliquis eni fluit per penas corporales. scdo. Reg. 14. Quasi aque dilabimur super terram. sed effluit per culpam: sed supereffluit corporaliter p damnationem eternam.

¶ Consequenter inducit rōnem ad hoc que continet vnaz cōditionalem continentē comparationem noui & veteris testamenti. In antecedenti ponitur conditio veteris testamenti. In psequenti cōditio noui testamēti. Circa ver' aut tria ponit. i. legis auctoritatē. Scdo firmitatē veritatis ibi. (Qui factus ē firmus.) Tertio necessitatē obseruādī ibi. (Et oīs puaricatio rē.) pōmo ponit auctoritatē. qz nō humana rōne data est lex: s; p angelos. Hal. 3. Ordinata per angelos rē. Act. 7. Dic moyses q fuit in ecclesia in solitudine cū angelo q loquebat' ei in mōte syna rē. Nec hoc ē mirum qz vt pbat dionysius reuelatiōes diuinaz illuminationum ad nos pueniūt mediātibus angelis. ¶ Firmitatez veritatis ostēdit cum dicit. Qui factus ē rē. quia totus impletur qd ibi mādatū ē. Mat. 5. Jota vnū aut vn' apex nō pteribit a lege donec oīa fiant rē. ¶ Necessitatē ostendit q puniunt puaricātes. Un' dicit. Et oīs puaricatio rē. Ubi ponit vnu qd respōdet duplici culpe. i. pctō omissiōis & trāsgressiōis. pōmū respōdet pceptis affirmatiuis: alij ud negatiuis. pōmū notatur nomine inobediente. S; nunquid inobedientia est peccatum generale: Et videtur q sic. per hoc qd dicitur hic. Ad qd dicendum est q peccatum dicitur esse speciale ex intentione specialis finis. Unde quando aliquis non seruat pceptum hac intentione vt ptemnat pceptū: sic ē spāle pctū: sed qñ ex aliqua causa puta quando ex concupiscētia tunc est conditio psequens peccatum nō tamen speciale peccatum. Aliud autē vocat' preuaricatio. ps. Preuaricantes reputauī rē. Item aliud

ponit ex pre pene cū dicit. Quia accepit instā mercedis retributionē. Retributio. n. respicit quātitatē culpe: vt q̄ magis peccauit magis pūiat. Merces vō respicit quālitatē vt q̄ igne libidinis peccauerit igne cruciet. Accipit ergo mercedē bonā p̄ bonis: et malā p̄ malis. Et sic merces accipit i bonū et malū in quātū iportat iusticiā distribuēdi. Iustū dicit p̄ equalitatē pene: vt scz fz mē surā peccati sit plagaz mod⁹. De penis aut̄ hētur Leuitici. 26. et Deutero. 28. Slo. diē. Iustā ne pute. perire iusticia propter misericordiam.

Cōsequēter cū dicit. (Quo nos effugiem⁹ et.) Ponit cōsequēs sue additiōis i quo describit additiōē noui testī vbi tria fac. Primo. n. oñdit necessitatē obseruādi. Scōdo originē noui testī. Tertio firmitatē vitatis ipsi⁹. Scdm̄ ibi. (Que cū initiū accepisset et.) Tertiu⁹ ibi. (Lōtestāte dō et.) Diē ḡ. Si fmo fact⁹ p̄ āgelos putat p̄uaticatores et inobediētes quo nos effugiem⁹ et. In quo denotat piculū qd̄ iminet nō obseruātib⁹. Supra aut̄ vet⁹ testm̄ vocauit salutē. Lūi rō ē: qz sermo ordinat⁹ ad cognitiōez tñ: hoc enī fac̄ vetus testm̄ qz p̄ ipsuz ē cognitio peccati. Ro. 3. Per legē cognitio pcti. ps. Nō fecit taliter oī nationi. Et alibi. Nō in iudea de⁹ et. Nō tñ pferebat gratiā: s̄ in nouo testamēto p̄ferit grā. Jo. i. S̄ra et vitas p̄ ie sum xpm̄ facta ē. Et. 6. Dñe ad quē ibimus vba vite eterne habes. ps. Ignitū eloquiū tuū vehemēter. Et diē tāā id ē valde magnā. Et certe valde magna ē si p̄sideres a q̄b⁹ piculis liberat: qz nō solū liberat a piculis mortis corp̄alis: sed et spūalis. Mat. p̄mo. Ipse. n. saluū faciet populū suū a peccatis eoz. Itē magna ē qz et vltis: id ē nō vnus populū tñ nec ab vno piculo: s̄ oīuz hominuz et ab hostib⁹ oib⁹. i. Thi. 4. Qui ē saluator oīuz: maxie aut̄ fidelīū. Luc. p̄mo. Sine timore de manu inimicōz nō strozū liberati et. Itē magna ē qz eterna. Esa. 45. Saluat⁹ ē israel i dño salute sempiterna. Et iō nō ē negligēda: s̄ debemus eē solliciti ad obtinēdū eam. Judic. 18. Vidimus terrā valde opulētā et vberē. Et seq̄. Nolite negligere nolite cessare et. Et vere nō debemus negligere: qz si negligētes fuerim⁹ puniemur: nō tñ pdēdo bonū: sed et icurremus malū: scz eterne dānatiōis: qd̄ effugere nō poterim⁹. Mat. 3. Quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira. Job. ii. Effugiū peribit ab eis et. ps. Quo ibo a spū tuo et quo a facie tua fugiā. **C** Originē doctrine noui testī oñdit cū dicit. Que cū initiū accepisset et. Vbi ponit duplicem ei⁹ originē. Prima fuit nō p̄ angelos s̄ p̄ ipsuz xpm̄: supra p̄mo. Locutus ē nobis in filio. Jo. i. Unigenitus q̄ ē i sine patris ipse enarravit. Et iō dicit. Que cū accepisset initiū enarrādi p̄ dñm̄ et. qz bz duplex initiū. Unum simpliciter: et illud est ab eterno: et hoc est per ipsum verbum. Ephe. i. Elegit nos in ipso ante mundi cōstitutionē. Aliud ē initiū enarratiōis: et istud fuit in tpe p̄ verbū incarnatū. Scda origo fuit p̄ aplos q̄ audierūt a xpo. Unde dicit ab eis q̄ audierūt. i. p̄ ipozū p̄dicationē. p̄me Jo. i. Qd̄ fuit ab initiū qd̄ vidimus et au diuimus et. Luc. i. Sicut narrauerūt nobis q̄ ab initiū ipsi viderūt. **C** Firmitatē ei⁹ ponit q̄ maior est q̄ firmitas veteris testī: qd̄ oñdit ex testimonio dei q̄ mētiri nō p̄d̄t. Vñ diē. Deo prestāte et. **C** Sciēdū ē at̄ q̄ testimoniu⁹ ē p̄ loquelā: loquela ē signū sensibile. De⁹ aut̄ dupli ei signo sensibili p̄testat⁹ ē. i. miraculis et donis spūsancti Quātū ad p̄mū diē q̄ p̄firmata ē p̄testāte deo signis q̄ ad minora miracula vt sanatio claudi vel febris. De p̄ Actū. 3. et. 4. De secūdo aut̄ Act. vltimo. Portētis quātū ad maiora sic suscitatio mortui Actuum. 9. Thabita surge et. Dicit aut̄ portētū q̄ si porro vel. p̄cul tenus: qd̄ scz aliqd̄ in lōgiquū demōstrat. et. Paralip. 32. In lega

tionē p̄ncipū babylois q̄ missi fuerāt ad eū vt interrogarēt de portēto: qz scz fuerat sol retrogressus et. Precipui vō portētū ē q̄ de⁹ fact⁹ ē homo. Esa. 8. Ego et pueri mei quos mihi dedit de⁹ i portētū qz scz ego suz hō et qz pueri mei hoc crederēt. Mirū. n. fuit qz cor humanum hoc potuit credere. Dicit vō. Clarys vtutib⁹: vt signa et portēta referant ad ea q̄ excedunt virtutē nature: vt signū dicat qd̄ ē p̄ter et supra naturā: nō tñ. Sed portētū est qd̄ ē i naturā vt ptus virginis: suscitatio mortui. S̄z virtus referat ad ea q̄ sunt fm̄ naturā: s̄ nō eodē mō sic sanatio febris: qd̄ vtiqz possunt medici s̄ nō statim. Vel virtutes referant ad virtutes mētis: quas dñs suis p̄dicatozib⁹ dedit: scz fides: spes: et charitas. Sed quātū ad secūdū: scz quātū ad dona dicit. Et spiritus sancti distributionib⁹. Sed et vt d̄ Sap. 7. Spiritus sanctus vn⁹ ē. Quo ergo distribuit: Dicēdū ē qz nō distribuit s̄z essentia: s̄ in quātū dona ei⁹ distribuit. p̄me Lox. 12. Diuisiones gratiaz sunt: idē aut̄ spūs. Omnes aut̄ gratie attribunt spiritui sancto: qz dat̄ ex amore. Amor vō appropiat spiritui sancto. Hrego. Lerte spiritus sanct⁹ amor ē: Vel distributionib⁹. i. p̄ distributiōes q̄ sūt a spū sancto: qz aly dat̄ sermo sapie. aly sermo scie. aly opatio miraculoz: aly p̄phetia: et sic de alijs. Et hoc totū nō p̄ meritis nec ex necessitate nature: s̄ p̄ ipsius volūtate. Jo. 3. Spūs vbi vult spirat et. Mat. vltimo. Dño coopante et sermonem confirmante sequentibus signis.

Lectio.

II.

Non enim angelis subiecit de⁹ orbē terre futurū: d̄ quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens: Quid est homo q̄ memores eius: aut filius hominis: quoniam visitas eū. Adiuuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum: et cōstituiisti eū sup̄ opera manū tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim q̄ omnia ei subiecit nihil dimisit nō subiectum ei. Nunc autē nec dum videmus omnia subiecta ei.

C Supra fecit apostolus quādā cōparationē ostēdēs eē maiore necessitatē obseruādi p̄cepta xpi q̄ legis date p̄ angelos: hic p̄firmat dñam. vbi duo fac. Primo. n. p̄firmat dictā dñam ostēdēs maiore eē prātē xpi q̄ angeloz. Secundo p̄bat idēz p̄ auctoritatē ibi. (Testat⁹ ē aut̄ q̄ dā. et.) Dicit ḡ. Ita dixi qz maiora supplicia sustinebunt q̄ q̄ faciunt s̄ mādata angeloz: qz ipse xps dñs est et magis punit q̄ peccat s̄ dñm̄ q̄ q̄ peccat s̄ seruos. Et qz xps sit dñs ostēdit: qz nō subiecit deus orbē terre futurū subiectū xpo angelis. Et duo dicit. Primo qz orbis nō ē subiectus angelis. Secūdo ostēdit de quo orbē intēdit ibi. De quo loquimur. Orbis enīz nō est subiectus angelis. Job. 34. Quem p̄stituit aliū sup̄ terrā: aut quē posuit super orbē quē fabricat⁹ est. Sed et. Dan. 10. d̄. Angel⁹ p̄nceps regni grecoz et persaz. Et deutero. 32. Cōstituit fines populoz iuxta nūmēz filioz dei fm̄ aliā litteram. Et dicēdū ē qz nō est eis subiectus vice domini sed vice cuiusdā ministery. Tota. n. creatura corp̄alis ministrat p̄ angelos. ps. Ministri eius q̄ facitis et. supra. i. Omnes administratozū dicūt. Vel nō enim subiecit orbē terre angelis: orbē dico futurū scz mūdū istū q̄ d̄ futurū: qz i scriptura q̄nqz d̄ futurū n̄ respectu n̄r̄: s̄ respectu ei⁹ cui cōparat: sic idē apl̄s diē. Ro. 5. de adā respectu xpi q̄ ē forma futuri: xps enī nō ē futur⁹ respectu sui: s̄ respectu

Ad hebreos

ade. Sic hic orbis futur⁹ d⁹ nō respectu nri: s; respectu xpi q⁹ ē ab eterno: s; orbis i tpe. Et qz manichei dicūt oz bē subiectū malo deo: nō aut bono. iō subdit. De quo loq mur: qz. s. nō de alio: s; de isto. Vel qz supra pmo dixerat Ipsi pibūt. s. celi z mutabūt: qd sic ibi dictū fuit itelligit quo ad statū nō quo ad subaz: ita qz duplex ē stat⁹ mūdi. Un⁹ qz nūc ē pns. z. pe. 3. Leli qz nūc sūt z terra eodē vbo repositi sūt refuati igni zc. Et ali⁹ ē futur⁹. In ozbe at fz ista: qz nūc nō ē oia sūt ei subiecta: vt supra dictū ē: z B per executōes po: s; subiecta sint p auctoritatē: s; nūc in illo statu futuro erit ei orb subiect⁹. Et iō s; dicit. De q loqmur.

¶ Cōsequenter pbat p auctoritatē cū dicit. (Testat⁹ ē aut qdā zc.) Ubi tria fac. Primo. n. cōmēdat auctoritatē testimonij iducēdi. Scdo iducit testimoniū ibi. (Quid est hō qz memor es ei⁹ zc.) Tertio explicat sensuz testimonij ibi. (In eo enī qz ei oia zc.) Circa testimoniū vō pōit p: qz vba veteris testi sūt qdā testimonia xpi. Jo. 5. Scruta mini scripturas zc. Et paulo post. Et ille s; qz testimoniū pphibēt de me. Et iō dicit. Testat⁹ ē aut. Scdo qz apud iudeos erāt qdā scripture min⁹ note: z qdā magis note: z iō maioris dignitatis sūt scripture psalmoz qb⁹ ipsi vtebant i oib⁹ sacrificijs suis. Et iō dicit. In qdā loco noto. s. z manifesto. Tertio ponit auctoritatē dicētis. s. dauid qz s. fuit maxie auctoritatis. z. Reg. 23. Dixit vir cui stitutum est de xpo dei iacob egregius psaltes isrl.

¶ Deinde iducit testimoniū cū dicit. (Quid ē hō zc.) Ubi tria fac. Prio. n. ponit mysteriū icarnatiōis. Scdo passio nis ibi. (Minuisti eū paulomin⁹ ab angel⁹ zc.) Tertio mysteriū exaltatiōis ibi. (Glia z honoz zc.) Dicit g. Quid est hō zc. Et oz legi despectiue. Quasi dicat. Nō valde modicū qd ē respectu dei. Esa. 40. Dēs gētes qsi nō sint sic sūt corā eo: z qsi nihilū z inane reputate sūt ei. Si. n. aligs diligit aliquē: z dimittit eū diu i miserijs nec subuenit v⁹ ei⁹ obliuisci. De⁹ aut hūanū gen⁹ dilexit: z qz ipsū fecit ad imaginē suā: z qz i medio paradisi ipsū posuit. Sz post pctm: qz nō statū ei subuenit v⁹ ei⁹ fuisse oblitus. ps. Memento nri dñe i bñplacito tuo zc. Et iō dicit. Quid ē hō zc. Quasi dicat. Si cōsiderem⁹ vilitatē hois mix ē qz memor es ei⁹. Sic g pmo ponit cās icarnatiōis. Scdopo nit ipsaz icarnatiōes cū dicit. Fili⁹ hois. In scriptura. n. sacra xps vocat⁹ fili⁹ hois sic pz. Dan. 7. Et i euāgelio i multis locis. z hui⁹ rō ē: qz aly sūt filij hois. ps. Filij hoium vsqz quo graui corde zc. Sz xps tm filius ē hois. s. vginis btē. Et ipse a deo visitat. Aliqñ visitatio i scriptura refer tur ad grām: sic dñs. Hen. 21. Visitauit dñs sarā zc. Aliqñ aut ad penā. ps. Visitabo i vga iniquitates eoz. Dic at refer⁹ ad bñficiū. Visitas. id ē excellētū bñficiū ei confers: qz facis eū filiū dei: ex hoc. s. qz hūanitas assūpta ē a vbo i vnitatē suppositi. Vel hoc dicit pp plenitudinē xpi Jo. 1. Plenū grā z vitate zc. Ut referēdū ē vtrūqz ad xps vt sit sensus. Memoz es ei⁹ i icarnatiōe i qz hūanitas assūpta ē a xpo: s; visitas i resurrectiōe. Ut referēdū ē vtrūqz ad hūanū gen⁹. Quilz aut fili⁹ hois ē hō: nō aut glz hō ē fili⁹ hois. Adā. n. nō fuit fili⁹ hois. Dñs g. Nō q gerit imaginē hois terreni: ade. s. Et iste hō dñs peccator: s; fili⁹ hois dñs g gerit imaginē hois celestis. s. xpi qz dñs fili⁹ hois. i. Cor. 15. Sic portauim⁹ ymaginē terreni portem⁹ z ymaginē celestis. Nō g simplr dñs peccator. Et qz iste lōge est a do: qz lōge a peccatorib⁹ sal⁹: dñs de⁹ ei⁹ cē memor: sic nō memorat eius qd longe est ab ipso. Sed filius hois visitat p gratiā Job. 10. Visitatio tua custodiuit spiritū meū.

¶ Cōsequenter ponit mysteriū passionis cum dicit. (Minuisti eū paulominus zc.) Ubi sciēdū ē qz ordine nature corruptibilia z passibilia minora sūt incorruptibilib⁹ z i passibilib⁹. Angeli aut s; nās sūt ipassibiles z imortales

Un⁹ qñ xps dignat⁹ ē passionē z mortē sustinere minora tus ē ab ipsis: nō qz plenitudinē suā amiserit vel i aliquo diminut⁹ fuerit: s; paruitatē nostrā sibi assūpsit. Et hoc significatū fuit. Luc. 22. Ubi dñs apparuit illi angel⁹ dñi cōfortās eū: nō qz idigeret ipso: s; vt videret se minora tū ab ipsis p passionē. Dicit aut paulo min⁹ pp duo. Prio qz ois creatura corpea ē modicū qd p cōparationē ad rōnalē: qz corpea cōprehēdit certis limitib⁹ qstatis: nō aut rōnalē: s; semp plus ponit i magis itelligibile. xps aut ē minora⁹ ab angel: nō quātū ad diuinitatē: nec quātū ad aiaz: s; solo corpe. Et dixit paulo minus pp quāritatē. Scdo dñs paulo min⁹ qstū ad duratiōē: qz modicum durauit. Esa. 54. In modico dereliqui te zc.

¶ Deinde cū dicit. (Glia z honoz zc.) Ostēdit mysteriū exaltatiōis. Ubi tria facit. Prio ostēdit ei⁹ gliaz. Scdo honozē ibi. (Et honoz zc.) Tertio prātē ibi. (Cōstituisi eum zc.) Apo. 5. Dign⁹ ē agn⁹ q occisus ē accipe v⁹ritē diuinitatē z sapiāz z fortitudinē z gliaz z bñdictionē i oēs creaturā zc. Dicit ergo pmo. Coronasti eū id ē claritate. Glia. n. claritatē ipoztat: xps aut duplici glia coronat⁹ ē. s. claritate corpeis. Phil. 3. Qui reformabit corp⁹ hūilitatis nre pfiguratiū corpi claritatis sue. Ita claritas sibi p mittit. Jo. 12. Et clarificauit aiaz. s. iplēdo splēdorib⁹ grē: z iterū clarificabo. s. corp⁹ imortalitatis glia. Alia claritas ē i sēssiōe ois populoz. Phil. 2. Et ois lingua confiteatur. ps. Gloriā z magnū decore impones super euz.

¶ Cōsequenter ostēdit ei⁹ honozē cū dicit. (Et honoz zc.) Differt at honoz a glia sicut effect⁹ a cā. Est. n. honoz reuerētia exhibita i testimoniū excellētie ei⁹: vñ ē testificatio bonitatis ei⁹. Honoz ille ē vt ois creatura reueretur ipsi sic z patrē. Jo. 5. Ut oēs honorificēt filiū sic z patrē. Et dicit coronasti. s. i signū victorie: qz corona dat⁹ vin cētū. i. Cor. 9. Illi qdē vt corruptibile coronā accipiāt zc. z. Thi. 2. Nō coronabit nisi q legitime certauerit. Xps aut p certamē passionis meruit hāc gliaz. Phil. 2. Fact⁹ est obediēs vsqz ad mortē. Et sequit. Propter qz z deus exaltauit illū zc. Ista aut put ueniūt xpo iquātū deus est: nō sūt pmiū: s; magis illi nālia: s; iquantū hō ē sunt pmiū victorie passionis ei⁹. (Sed prātē ei⁹ ostēdit pmo qstū ad auctoritatē ei⁹. Scdo quātū ad effectū ibi. (Dis subiecisti zc.) Quātū ad p⁹ dicit: stituisi qd pot triplr intelligi. Uno mō qz stituit⁹ ē sup oia loca: z hoc i ascensionē. Ephe. 4. Ascendit sup oēs celos. Scdo dignitate. Ephe. 1. Cōstitues eū ad dexterā suā sup oēm pncipatū z prātē zc. Tertio prātē: qz sup oēs creaturā. Mat. 26. Data ē mihi ois prās in celo zc. Sz xps iquātū de⁹ nō ē stituit⁹ s; natus: s; stitutus ē iquātū hō: supra pmo. Quēz stituit beredē vniuersoz zc. Effect⁹ prātis ē: qz oia subiecisti sub pedibus eius. Utū aut ppheta pterito p futuro pp maiorē certitudinē. Jā. n. fcm ē i eterna dei pde stinatioē. Et dicit sub pedibus eius. id ē sub hūanitate: v⁹ cū oimoda subiectiōe. ps. Donec ponā inimicos tuos zc. Esa. 45. Dec dicit domin⁹ xpo meo ciro cuius apprebēdi dexteram. vt subyciam ante faciem eius gentes zc.

¶ Cōsequēter cū dicit. (In eo. n. zc.) Exponit sensuz testimonij. Ubi apls duo fac. Prio. n. exponit quātū ad eius sublimitatē. Scdo quātū ad minorationē ibi. (Euz autē qui modico zc.) Circa pmiū duo facit: qz pmo ostēdit qualiter dicitur pphete sit itelligēdū. Scdo ostēdit illud nō dū cē ipletus ibi. (Nunc aut nō videmus zc.) Luz ergo dicit. In eo eniz zc. Ostēdit qualr sit itelligēdus: qz eni scriptura dicit oia subiecta eē xpo nihil dimisit nō subiectus ei. Un⁹ ly oia non ē distributio accōmoda ad aliqua genera: s; absolute ad oia: qz oia generalr ei z v⁹ subiecta sūt. Uex ē pter eū q subiecisti sibi oia: vt dñs. i. Cor. 15.

sicut dicitur. Celum regit omnia. Verum alia a se. Sed tunc arguit se arrius. Pater omnia subiecit filio: ergo filius minor est ipso patre. Rursus dicitur: quod verum est quod pater omnia subiecit filio secundum naturam humanam in qua minor est patre. Jo. 14. Pater maior me est: sed secundum naturam diuinam ipse christus subiecit sibi omnia.

Consequenter cum dicit. (Nunc autem etc.) Ostendit hoc nondum esse impletum: quia infideles nondum sunt ei subiecti. Ro. 10. Sed non omnes obediunt euangelio. Exo. 10. Usquequo non vis mihi subici etc. Et sic peccatores non sunt subiecti christo pro rebellionem voluntatis: sed pro potentia omnes subiciuntur ei modo quantum ad auctoritatem: sed in futuro omnes quantum ad executionem. Unde hec est expositio eius quod supra dixit orbe terre futurum.

Lectio.

III.

Cum autem qui modico quam angelus minoratus est: videmus iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia: et per quem omnia: qui multos filios in gloria adduxerat auctorem salutis eorum per passionem consumari. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex vno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare: dicens. Nunciabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus.

Supra apostolus volens probare excellentiam christi super angelos: induxit auctoritatem prophetam in qua aliquid erat quod pertinet ad christi dignitatem sicut illud. Dia subiecit etc. Et ipse illud exposuit. Aliquid autem quod pertinet ad eius passionem. Inminuisti eum etc. Istud autem verum repugnare suo principali intento: quo scilicet intendit perferre angelis. Et ideo hoc in parte ista diffusum exponit. Ubi duo facit: quia primo ostendit secundum quod sit ista minoratio intelligenda: quia scilicet secundum passionem. Secundo agit de uenientia passionis ibi. (Dicebat enim etc.) Circa primum duo facit: quia primo ostendit illud quod dicitur. Secundo describit ipsam passionem ibi. (Ut gratia dei etc.) Dicit ergo. Eum autem etc. Continuet sic. Ita dicitur quod est homo etc. Gloria et honore etc. Dia subiecit etc. Minuisti eum etc. Et hec prophetia de christo predicta: scilicet multum de istis videmus impleta. Pro certo ergo tenemus quod que restant sint impleta. scilicet quia omnia subiciuntur ei etc. Bre. Preteritorum exhibitio futurorum est certitudo. Et potest sic construere. Nos enim quod modico quam angelus minoratus est: videmus esse iesum nec solum hoc: sed gloria et honore coronatum: propter passionem mortis: que fuit causa illi coronationis. Phil. 2. Propter quod et deo exaltatum illum etc. Et dicitur mortis: quia non qualicumque passionem sustinuit: sed acerrimam et turpissimam. Sap. 2. Morte turpissima condemnatus est. Uel aliter. Nos videmus iesum. Et quasi querebat ab ipso quem diceret. ideo respondens dicit. scilicet eum propter passionem mortis modico quam angelus minoratus est: quam angelus cuius gloria et honore coronatum. Quasi dicat. Dec minoratio non est intelligenda nisi propter passionem mortis. Nec est mixta: quia quantum ad hoc non solum angelus: sed et hominibus est minor. Esa. 53. Desiderauimus eum nouissimum virorum etc. Dicit autem glossa: et Augustini in maximam: quod christus non est minoratus ab angelis propter diuinitatem nature humane: nisi propter passionem. Nam enim mentis diuine quam christus sine peccato assumpsit nihil est maius quam sola trinitas: quia ergo passio secundum corpus: quod verum est Dionysii: quod dicit. 4. ca. angelice hierarchie: quod angelus naturali participatione

luminis maiores sunt quam homines. Et dicendum est quod de natura mentis humane dupliciter possumus loqui. Vel secundum naturalia sola: et sic natura angelorum excellentior est quam natura mentis humane: quia angelus accipit cognitionem diuinitatis in quadam excellentia et plenitudine intellectualis luminis: sed homo ex creaturis. Alio modo possumus accipere naturam versus triusque sine peccato in ordine ad beatitudinem obtinendam: et sic sunt equales. Luce. 20. Erunt sicut angeli in celo. christus tamen quantum ad excellentiam gratie secundum mentem humanam maior est angelis. Ista autem minoratio non est secundum naturam diuinitatis: nec absolute secundum naturam humanam nisi quantum ad passiones secundum illam. (Deinde cum dicit. Ut gratia dei etc.) Describit ipsam passionem et describit eam tripliciter. Primo ex causa cum dicit. Ut gratia dei. Secundo ex utilitate cum dicit. Pro omnibus. Tertio ex modo eius dicit. Gustaret. La. n. fuit sola gratia dei. Unde continuat sic. Vidimus iesum quod minoratus est ex hoc: ut gratia dei etc. Ex ipsa enim factum est quod filium suum unigenitum dedit. Jo. 3. Sic enim dicitur de mundo. ut filium suum unigenitum daret etc. Ro. 5. Commendat deo charitatem suam in nobis: quia cum adhuc peccatores etc. Uel secundum quod dicit glossa Augustini: ut gratia id est ipse christus et gratia dei. Et sic gratia est nominatiui casus. Dicit autem christus gratia: quia auctor est gratie. Jo. 1. Veritas et vitas pro iesu christo facta est. Uel quia est gratis datus. Esa. 9. Filius datus est nobis: ut sit sensus: quod ipse minoratus est: ut ipse qui est gratia dei etc. Utraque positio est secundum glossam. Pro omnibus. ecce utilitas. Pro omnibus autem dupliciter potest intelligi. Uel ut sit distributio accommodata. scilicet pro omnibus predestinatis. pro istis enim tantum habet efficaciam. Uel absolute pro omnibus quantum ad sufficientiam. Sufficiens enim quantum ad se omnibus est. i. Theoph. 4. Qui est saluator omnium maxime autem fidelium. Chrysostomus. Pro omnibus hominibus generaliter mortuus est: quia omnibus precium sufficit. Et si omnes non credunt ipse tamen quod suum est impleuit. Gustaret. ecce modus. Gustat enim quod non multum comedit nec bibit. Quia ergo christus non pseueravit in morte: sed statim surrexit: ideo gustauit. ps. De torrente in via bibit etc. Viator festinat. Itaque gustus est discretiuis saporis. Unde quod gustat magis discernit quam quod bibit. Ut ergo designet quod mortem et dolorem sensit: et sic mors non fuit fantastica: ut dicit manicheus et appollinaris. ideo dicit gustauit. Trens. i. O vos omnes qui transitis per viam etc.

Deinde cum dicit. Decebat enim eum etc. Ostendit uenientiam ex utilitate. Deus enim pater est qui fuit causa mortis. Ipse enim est pro quem omnia: sicut pro causa efficiente: et propter quem omnia sicut pro causa finali. Propter enim ipsius sunt omnia: quia propter bonitatem suam communicadam. Et hec fuit causa mouens ad producendum res: et ita finaliter sunt omnia propter deum. puer. 16. Uniuersa propter semet ipsius operatus est dominus. Sunt et effectiue propter ipsum. ps. Qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Est ergo omnia principium et finis. Apoc. 1. Ego sum alpha et omega. principium et finis. Ro. 11. Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Decet ergo ipsum qui actor est omnium omnibus prouidere. Sap. 6. Equaliter illi cura est de omnibus. Secundo ueniens fuit ex parte cause: que ut dicitur est fuit gratia dei. gratia vero ordinata ad gloriam. Ro. 6. Gratia dei vita eterna: deus autem ab eterno predestinavit: quos deus adducere in gloriam. Et isti sunt omnes illi qui sunt participes filiationis eius: quia si filii et heredes. Ro. 8. Et ideo dicit. Qui multos etc. Quasi dicat. Ipse habet unum filium perfectum naturaliter. Mar. 12. Adhuc ergo habes filium unum charissimum etc. Qui est naturaliter splendor glorie. supra. i. Alii autem sunt adoptiui. et ideo adducendi sunt in gloriam. Unde dicit. Qui adduxerat. id est adducendos prouiderat. Et quod decebat eum: hoc scilicet quod ipse est qui actor salutis eorum etc. Salus ista in duobus consistit. scilicet quod fiat filius: et quod inducantur in hereditatem. Quod autem sint filii habet pro filium naturale. Quos prouiderat et predestinavit confortes fieri ymaginis filii sui. Ro. 8. Gloria autem et hereditas

Ad hebreos

rem nō cōsequitur nisi p̄ eū cuius nāliter est hereditas qui est splēdor glorie: qz ergo p̄ filiū cōsequimur ista duo ideo ipse ueniēter d̄ auctor salutis. Mat. i. Ipse saluū faciet populū suū a peccatis eoz. infra. iz. Aspicientes i actorē fidei: ⁊ s̄sumatorē iesuz. Dicebat ergo q̄ p̄ actor rem salutis mitteret. s. filiū vt expositū ē. Qui multos filios adduxerat p̄ ipsuz i gloriā. Et sic p̄z ueniētia ex p̄ te cause. ¶ Per passiōē s̄sumaret. idest p̄ fidē. Ipse. n. in quātū est filius nālīs ē totaliter perfectus: sed qz i passiōe minoratus fuit: debuit p̄ meritū passiōis p̄fici. Ex ista ergo s̄sumatione p̄z ueniētia modi de quo dixerat q̄ gustauit. Tantū. n. gustauit mortē: qz nō accepit eā: nisi vt p̄ meritū passiōis s̄sumaret. Ipa. n. eius s̄sumatio est eius gloriificatio. Luce vltimo. Oportuit xpm pati: ⁊ ita intrare i gloriā suā. Gustauit etiā: qz cū ipse adduxerit filios in gloriā: sicut medicus gustat medicinaz ne infirmus abhorreat: s̄ vt securi⁹ bibat: ita ipse gustauit mortem: vt qz sine morte ingrediēte necessitate nō ē sal⁹: nullus mortem refugiat.

¶ Consequēter cū dicit. (Qui. n. sanctificat ⁊c.) Probat qd̄ dixerat. Ubi duo facit: qz p̄mo pbat p̄positū suū ex pte patris s̄sumātis. Scdo ex pte xpi s̄sumati ibi. (Qui aut pueri ⁊c.) Adhuc circa p̄mū duo facit: qz p̄mo pponit intentū. Scdo pbat p̄ auctoritatē ibi. (Propter quam eam nec s̄fundit ⁊c.) Dicit ergo. Qui enīz ⁊c. Scienduz est aut q̄ supra apostolus tria dixerat. Primo qz xps est eā salutis. in quo ostendit nos dependere ab ipso. Scdo ostendit q̄ p̄ est s̄sumator ipsius xpi p̄ meritū passiōis. Et in hoc xps depēdet a patre. Tertio q̄ pater nos adducit in gloriā. in quo ē nos depēdere a deo ostendit: ⁊ fm hoc apostolus hic tria facit. Primo enīz ostēdit q̄ depēdemus a xpo. Sanctificatus enī depēdet a sanctificato. xps autē est sanctificans. infra. iz. Iesus vt sanctificaret per suū sanguinē ⁊c. Bene ergo dictū est: qz est actor ⁊ sanctificator depēdemus ab ipso: ipse vō a patre a quo bz q̄ sanctificet: qd̄ est secūdū. Sed oēs: ipse. s. qui sanctificat: ⁊ nos q̄ sanctificamur ex vno. s. ex p̄re: qd̄ est tertiu⁹ Ro. 8. Veredes quidem dei: coheredes autēz christi.

¶ Consequēter ista tria pbat per tres auctoritates. Et p̄mo qz xps tāq̄ mediator ⁊ actor salutis ea que dei sūt in nos refert. Unde dicit. Propter quā eam: qz. s. nos et ipse ex patre depēdemus ⁊ sumus ex vno deo patre nō confunditur eos vocare fratres: quia. s. ex eodem patre. Mat. z. Nunquid non pater vnus omnium nostrum. ideo dicitur i. ps. Nunciabo nomē tuū fratrib⁹ meis ⁊c. Et Joannis. z. Uade autem ad fratres meos ⁊ cetera.

¶ Sed nota q̄ dicit. Nō cōfunditur ⁊c. Quia aliqui de vili plebe nati si promouēt cōfunduntur cognoscere cō sanguineos suos. puer. i9. Fratres hoīs paupis oderūt eum ⁊c. Nō sic aut xps. sed dicit. Nunciabo nomen tuū fratrib⁹ meis. Jo. i7. Pater manifestauit nomen tuum hominibus quos dedisti mihi. Jo. i. Unigenitus qui est in sinu patris ⁊c. ¶ Istius annūciationis ostēdit fructū euz dicit. In medio ecclesie ⁊c. Quasi dicat. Per hoc cōgregatur tibi magna ecclesia i cuius medio laudabo te. Et dicit in medio: qz sic colūna i medio domus ipsaz sūt stentat. lucerna in medio domus illuminat. cor i medio corp⁹ viuificat. ita christus in medio ecclesie. Et ideo de ipso cōsequēter dicitur q̄ stetit iesus in medio ⁊c.

¶ Deinde cū dicit. (Et iterū ⁊c.) Ostēdit q̄ ipse xps depēdet ex patre p̄ hoc quod dicit. Ero fidēs in euz. Hoc fm Hieronymū habetur. Esa. 8. Ubi nos habem⁹. Expecta bo dñm qui abscondit faciem suā a domo iacob ⁊c. S̄z Esa. iz. expresse habetur. Fiducialiter agam ⁊ non timebo. Ergo ero fidēs in ipso pro gloria corp⁹: ⁊ mēbr⁹

ruin: quod supra dixit s̄sumationē. ps. In te domine speraui. Ostendit aut quā spes habet: qz non q̄cūq̄: sed firmam que dicitur fiducia. Spes enim ⁊ si non sit de ipso sibi: tñ h̄z timores coniunctum quandoq̄: ⁊ tunc p̄pe dicit spes. Spes qñq̄ est firma ⁊ sine timore: ⁊ tūc p̄pe dicitur fiducia. Et istam habuit christus.

¶ Deinde cum dicit. (Et iterū ⁊c.) Ostendit tertiu⁹. s. q̄ refert nos in deū dicēs. Ecce ego ⁊c. Et habet. Esa. 8. Quasi dicat. Relatus sum in deum: ego inq̄ qui sum fidēs: ⁊ similiter pueri mei quos i deū reduco. s. discipuli mei. Jo. vltimo. Pueri nunquid pulmentarium habetis: Quos dedit mihi deus. Jo. i7. Tui erant: ⁊ mihi eos dedisti. Isti dicuntur pueri propter puritatem. i. Reg. zi. Si mundi sunt pueri ⁊ maxime a mulieribus. Et paulo post ibidem sequitur. Suerunt vasa puerorum sancta. Item propter simplicitatem. i. Cor. i4. Nolite pueri effici sensibus: sed malicia paruuli estote. Itē p̄ hūilitatē. Mat. is. Nisi cōuersi fueritis: ⁊ efficiamini sic puuli ⁊c. Istos at pueros dedit mihi dñs: qz Jo. 6. Nemo potest venire ad me: nisi pater qui misit me traxerit eum.

Lectio.

III.

¶ Quia ergo pueri communicauerunt carni et sanguini: et ipse similiter participauit eisde: vt p̄ mortē destrueret eum qui habebat mortis imperium idest dyabolus. Et liberaret eos qui timore mortis per totam vitā obnoxij erant seruituti. Nusq̄ enī angelos apprehendit: sed semen abrae apprehendit. Unde debuit per oīa fratrib⁹ similari: vt misericors fieret et fidelis pontifex ad deū: vt repropiciaret delicta populi. In eo enī in quo passus est ipse et tetatus potens ē ⁊ eis qui tentātur auxiliari.

¶ Supra ostēdit apostolus ueniētia mortis. xpi ex pte patris mortē deponētis: hic ostēdit idē ex pte ipsius xpi mortē patiētis. De xpo vō dixit q̄ erat actor salutis filiū. ideo hic intēdit ostēdere quōd p̄ passiōē effectus est actor salutis eoz. Et circa hoc tria facit. Primo enīz ostēdit additionē nature: p̄ quā mori potuit. Scdo ostēdit vtilitatē quaz p̄ mortē attulit ibi. (Ut per mortem ⁊c.) Tertio pbat qd̄ p̄posuerat ibi. (Nusq̄. n. angelos ⁊c.) Dicit ergo. Ita dixi q̄ ipse ⁊ pueri sunt ex vno oēs ⁊ q̄ vocauit eos fratres. ergo cōueniēs fuit q̄ esset eis similis: nō tm̄ qz ipartitur eis p̄ticipationē nature diuine qd̄ est ex dono gratie: s̄ ē qz ipse nām eoz assūpsit. Un̄ dicit. Quia ergo pueri cōicauerūt carni ⁊ sanguini: ⁊ ipse s̄ militer p̄ticipauit eisde. Noīe carnis ⁊ sanguinis aliqñ ipsa nā carnis ⁊ sanguinis intelligit. Gen. z. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea. Aliqñ vō vitia carnis ⁊ sanguinis. Mat. i6. Caro ⁊ s̄gus nō reuelauit tibi. Aliqñ vō ipsa corruptibilitas carnis ⁊ sanguinis. i. Cor. i5. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebunt neq̄ corruptio incorruptionē. S̄z h̄ nō intelligit de vitis. xps enī assūpsit nām sine peccato: sed cū passibilitate: qz assūpsit carnē simile peccatrici. Ro. 8. In similitudine carnis peccati. Ipse ergo cōicauit v̄l pueris: v̄l ēt carni ⁊ sanguini. Et totū similiter: qz. s. nō carni fantastice vt dixit manicheus: nec accidentaliter vt dixit Nestorius: s̄ v̄ carni ⁊ sanguini: sic ⁊ pueri: ⁊ in vnitāte persone.

¶ Cōsequēter ostēdit vtilitatē quā p̄ mortē attulit euz dicit. Ut destrueret ⁊c. Et circa hoc facit duo. Primo enim ostēdit vtilitatē istā ex pte dyaboli q̄ tenebat. Secūdo

ex pte nra q tenebamur ibi. (Ut liberaret eos rē.) Dicit ergo. Ideo participauit. id est assumpsit nās in q posset pati r mori: quod non poterat in diuina: vt p morte destrueret eū q hēbat mortis iperū: id est dñū. Sz quō hz dyabol⁹ mortis dñū: Doc. n. ē soli⁹ dei. i. Reg. z. Dñs vi uificat r mortificat. r Deut. 32. Ego occidā r viuere faci am rē. Rñdeo dicēdū ē q aliter hz dñūz mortis iudex: qz. i. qñ mortē iūligēs. cū p mortē punit. aliter latro: qñ. i. mortē sibi ex demerito acgreus. Primo mō de⁹ hz mortis iperū. Hēñ. z. Quacūq; die comederis ex eo morte morieris. Scdo mō dyabol⁹ q suadēdo hoi peccatū mortis ipz adduxit. Sap. z. Inuidia dyaboli mors intrauit i orbē terrarū. Dicit autez destrueret. nō quātū ad subaz quā hz icorruptibilē. nō qñtū ad maliciā: vt aliqñ dyabol⁹ bonus fiat: vt dicit Origenes: sz quātū ad ptātis dñūm. Jo. 12. Nūc iudiciū ē mūdi: nūc pnceps mūdi hui⁹ eycietur foras. Col. z. Expoliās ptātes r pncipat⁹ traduxit cō fidēter palā triūphās illos in semetipso. Et hoc factū est p mortē xpi triplici rōne. Una ē ex pte xpi. Iusticie eniz est vera rō vt victor victū sibi subyciat. z. Pe. z. A quo eniz qs supatus ē huius r seruus ē. xps. n. vicit dyabolū Apocalip. 5. Vicit leo de tribu iuda. Et iō iustū ē dyabolū sibi eē subiectū. Luc. 11. Lū fort⁹ armat⁹ custodit atriu suū rē. Alia rō ē ex pte dyaboli. Iusticia. n. exigit: qz q male vititur ptāte sibi xcessa amittat eā. Dyabolo autē data est pmissiua in peccatores quos seduxit: sz nō in bonos. Quia ergo hāc extēdere psumpsit ēt in ipso xpo q peccatū nō fecit. Jo. 14. Venit pnceps mūdi hui⁹: r in me non hz qcā. Et iō meruit illā pdere. Tertia rō est ex pte nri: qz iustū ē q victus sit huius victoris: vt dictū est. Dō autē per peccatū seruus erat dyaboli. Jo. 8. Qui facit peccatū seruus est peccati: r ita subiectus dyabolo: r obnox⁹ peccato. Xps autē soluit precū p peccato nro. ps. Que non rapui tunc exolebā. Sublata ergo cā seruitutis. i. peccato: p xpm est hō liberatus. Sciendū est autē q nulla alia satisfactio fuit ueniens. Dō. n. erat debitor. vn⁹ autē bene pōt satisfacere pro alio ex charitate. Nullus atē pro tota humana nā: qz nō hz ptātē sup illaz. Nec etiam ipsum humanū gen⁹ sufficiēter poterat satisfacere: quia totū erat peccato obnoxū. Nec ēt angelus: qz ista satisfactio est ad gloriā que excedit facultatem nature angeli. Opportuit ergo esse hominem qui deberet satisfacere: r deum qui solus habet potestatem super totum humanum genus qui posset pro toto humano genere satisfacere. Per mortem ergo dei r hominis destruxit eum qui habet mortis imperium.

Consequenter cū dicit. (Ut liberaret eos rē.) Pōnitur alia utilitas ex pte nra. Dō enī intantū est seruus peccati in quātū inducīt ad peccādū. Inter oīa vō duo sūt que inducūt ad peccādū efficacissime. i. pntiū bonorum amor male inflāmans. presentiu ē penaz timor male humiliās. De his. ps. Incēsa igni qñtū ad pmū: r suffossa quātū ad scōz. Nec autē duo in idē reducunt: qz quanto quis amat bonū aliqd: tāto timet malū sibi dñūm. Ista sunt qbus hō ligat⁹ r detinet⁹ in peccato: magis tñ p timorem mouetur qz per amorē. Unde videmus qz seue bestie penaz timore retrahunt⁹ a maximis voluptatibus. Et sic timor maxime ligat hoīes. Inter oēs autez timor mortis est maximus. Est. n. finis terribiliū. Unī si hō timorē istū superat: superat oēs: r hoc superato superatur oīs amor mūdi inordinatus. Et iō xps p mortē suaz fregit hoc ligamē: qz abstulit timorē mortis: r p dñs amorē vite presentis. Quādo eniz pnsiderat hō qz filius dei dñs mortis mori voluit nō timet mori. Unī pns dicebat ille. Ecclēci. 4. i. Mors qz amara ē memoria tua. Sed post

clamat apostolus. Phil. 1. Desideriū hñs dissolui r esse cū christo. Unde Mat. 10. Nolite timere eos q occidit corpus rē. Dicit ergo. Ut liberaret eos q timore mortis obnox⁹ erāt seruituti. i. peccati p totā vitā quam nimis appetebāt. Vel aliter. hō eniz duplici seruituti erat obnoxius. i. legis. Unī act. 15. Lex dī iugū qd nec nos nec patres nostri portare potuim⁹. Manus. n. moysi erāt graues. Exo. 17. Sal. 4. Ut eos q sub lege erant redimeret. Erat ēt obnoxius seruituti peccati. Ab ista duplici seruitute xps nos liberauit. Differentia autē inter nouū r vet⁹ testamētū ē timor r amor. In nouo ē amor. Jo. 14. Si diligitis me mādāta mea seruate. Vetus autem fuit lex timore. Et ideo dicit. Ut liberaret eos qui timore mortis corporalis: quam infligebat lex per totam vitam obnox⁹ erant seruituti legis.

Consequenter cū dicit. (Nusq; n. angelos rē.) Probat apostol⁹ utilitatē quā mors xpi attulit. Et circa hoc tria facit. Primo. n. ostēdit qz xps p mortē nos liberauit: qd pbat ex additione nature passibilis quā assumpsit. Scdo cōcludit similitudinē ibi. (Unī debuit rē.) Tertio ostēdit similitudinis utilitatē ibi. (Et misericors fieret rē.) Dicit ergo. Ita dixi qz xps p mortē suā liberauit nos a peccato r morte. Nec ē dubiū qz qñtū ad additionē nature angel⁹ maior ē hoīe: sz qz angel⁹ nō fuit obnoxius seruituti nec dign⁹ morte. ideo nō assumpsit angelus. Qz si assumpsisset angelū hoc vtiq; fuisset pp dignitatē nature: sz nusq; legim⁹ qz assumpsit eū: sz tñ humanā nā: nō tñ ydealem: sed in indiuidno r athomo: r hoc ex semine abrae. Mat. 1. Filij abraā rē. Et hoc addit vt iudei magis vererent xpm. Signāter vō dicit. Apprehēdit: qz illō ppe dī apprehēdi qd fugit. Nō solū autē ipsa nā humana fugiebat a deo: sed ēt ipsi filij abrae. Zacha. 7. Auerte rē scapulā rē. Glo. Christo. Magnū r mirabile r stupore plennū ē carnē nostrā sursum sedere r adorari ab angelis r archāgelis. Hoc ego sepius in mēte versans excessum patior: magna de genere humano ymaginans.

Deinde cū dicit. (Unde debuit rē.) Ex pdictiscludit similitudinē. Quasi dicat. Quia ergo nō apprehēdit angelos: sz semē abrae. ideo debuit p oīa assimilari fratrib⁹. Per oīa in qz in qb⁹ sunt fratres: nō in culpa sz in pena. r ideo dō hēre passibile nāz. Unde infra. 4. Tentatū autē per omnia pro similitudine absq; peccato rē. quātū. i. ad penā. nō tētatione culpe. Tres sunt fratres quātū ad gratiaz. i. Jo. 3. Videte qualē charitatē dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur r simus. Ro. 8. Quos presciuit r predestinauit conformes fieri rē.

Consequenter ponit utilitatē istius similitudinis dum dicit. (Et misericors fieret rē.) Ubi duo facit: qz primo ponit eā. Secūdo exponit ipsaz ibi. (In eo enī rē.) Nāz xps fm qz mediator est: duplex habet officiu. Unuz qz preponitur toti humano generi: sicut iudex. Jo. 5. Potestātē dedit ei iudiciū facere rē. Aliud per cōparationē ad deum apud quem pro nobis quasi aduocatus interpellat: quia assistit vultui eius pro nobis. infra. 9. r. i. Jo. z. Aduocatum habemus apud patrem iesum christum r cetera. In iudice autez maxime desideratur misericordia r precipue a reis. In aduocato desideratur fidelitas. In christo autez infinuat apostolus illa duo esse p passionem eius. Vnū eniz genus in christo inquantus ē iudex desiderabat misericordiam. Inquantum aduocatus fidelitatem. Et ista duo exhibuit christus per passionem. Unde quantum ad primum dicit qz per passionē assimilatus ē fratrib⁹ vt misericors fieret. Sz nunquid nō fuit misericors ab eterno: quia miserationes ei⁹ sup

Ad hebreos

omnia opera eius. ps. Item ab initio habuit misericordiam. Job. 31. Ab infantia creuit mecum misericordia. Rñ? dicendum est quod misericordia dicitur quasi miserum cor super aliena miseria: et hoc est dupliciter. Uno modo per solam apprehensionem: et sic deus sine passione nostram miseriā apprehendit. Ipse enim cognouit figuram nostram: ut dicitur in psalmo. Alio modo per experientiam: et sic Christus potissime in passione expressus est miseriā nostram. Item ipse est fidelis aduocatus. Et ideo dicitur potestatem infra. 9. Christus assistens potestatem futurorum bonorum. Et ad illam requiritur quod sit fidelis. i. 1. Cor. 4. Viciā quibus iter dispensatores: ut fidelis quod inueniat: et hoc totum ut repropiciaret delicta populi. s. pro quo mortem sustinere voluit. Ipsa enim passio allegatio est: et fidelium interpellatio.

¶ Deinde cum dicit. (In eo enim etc.) Exponit istam utilitatem et primum sic. Quasi dicat. Non loquor de Christo in quantum deus: sed in quantum homo. Et ideo in eo. id est in illa natura quam assumpsit: ut exprimeretur in se nostram carnem esse suam. Unde dicit. Et tetratus passus est. ideo potestas est etc. Vel aliter. Ideo factus est misericors et fidelis: quia in eo quod passus et tetratus est: habet quandam diuinitatem ad hoc quod misereatur. Et dicit tetratus: non a carne: sed ab hoste. Mat. 4. Ductus est Iesus in desertum a spiritu: ut tetraretur a dyabolo. In ipso enim non fuit aliquid rebellio partis inferioris ad superiorem: sed passus est in carne pro nobis. i. 1. Pe. 2. Christus passus est pro nobis etc. Et 4. Christo ergo in carne passio et vos eadem cogitatione armamini.

CAP.

III.

Vade fratres sancti: vocationis celestis participes: considerate apostolum et pontificem confessionis nostre. Iesum: qui fidelis est ei qui fecit illum: sicut et Moyses in omni domo eius. Amplioris enim glorie iste per Moysen dignus habitus est: quanto amplioris honoris habet domus: qui fabricauit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creauit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. Christus vero tanquam filius in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei versus ad finem firmam retineamus.

¶ Sicut supra dictum fuit lex vetus ex tribus habuit auctoritatem. s. ex angelo. ex moysen. et ex aaron pontifice. Apostolus autem supra protulit Christum actorem noui testamenti angelis per quos lex data fuit: hic intendit ipsum preferre moysi qui fuit promulgator: et quasi legislator veteris testamenti. Et circa hoc facit duo. Primo enim preferit Christum moysi. Secundo concludit ex hoc quod sit efficacissime obediendum Christo ibi. (Quapropter sicut dicit spiritus sanctus etc.) Circa primum tria facit. Primo premitit dignitatem Christi. Secundo ostendit quid sit commune Christo et moysi ibi. (Amplioris autem glorie etc.) Circa primum duo facit: quia primo ponit conditiones eorum ad quos loquitur. Secundo conditionem eius de quo loquitur describit tripliciter. Primo ex charitate. Unde dicit. Fratres. quasi diceret: quia ex semine abrahe fratres estis: et Christi in ter vos adiuuicem. Mat. 23. Quis vos fratres estis etc. Item fratres Christi supra. 2. Non confundit eos vocare fratres. Dicit autem fraternitatem facit charitas. ps. Ecce quod bonum et quod iocundum etc. Secundo et describit eos ex sanctitate cum dicit

sancti. Et hoc per sacramentorum perceptionem. i. 1. Cor. 6. Si abluti estis: sed sanctificati estis etc. Tertio describit eos ex uocatione cum dicit. Uocationis celestis participes. Ista autem uocatio dupliciter potest intelligi celestis esse. Vel quia uocati sunt ad celestia regna. i. The. 2. Uocauit nos ad suum regnum et gloriam. Vel uocauit nos uocatione celesti: quia non humana adinuatione: sed celesti gratia. Galath. 1. Uocauit per gratiam suam. Ro. 8. Quos autem predestinauit hos et uocauit etc. Esa. 41. Quis suscitauit ab oriente iustum: uocauit eum: ut sequeretur se?

¶ Consequenter describit illum de quo loquitur cum dicit. (Considerate etc.) Infra. 12. Aspicientes in actorem fidei: et summum torum Iesus etc. Sed que: Apostolum inquit et pontificem confessionis etc. Apostolus enim in sequentibus preferit Christum moysi et aaron. et ideo ascribit ei utriusque dignitatem: moysi. s. quia missus fuit a deo. ps. Misit moyses seruum suum. Aaron uero quod pontifex fuit. Exo. 28. Applica quoque ad te aaron etc. Christus autem excellenti missus fuit apostolus quasi moyses. Exo. 4. Obsecro dñe mitte quem misurus es. Quasi dicat. Alius dignioris missus es. Item ipse est pontifex et sacerdos. ps. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Quasi ergo premitit hic conditionem suam principalem dicens. Unde id est ergo fratres considerate apostolum. Quasi dicat. Pretermittatis considerare illum apostolum. id est missum moysen et pontificem aaron: et considerate apostolum et pontificem confessionis nostre. id est illum quem nos confitemur. Hoc enim est necessarium ad salutem: ut confiteamur eum. Ro. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. vel confessionis. id est sacrificij spiritualis. Omnis enim sacerdos ordinatur ad sacrificia offerenda. Duplex autem est sacrificium. s. corporale vel temporale. Et ad hoc institutus fuit aaron. Aliud autem est sacrificium spirituale: quod est in fidei confessione. ps. Sacrificium laudis honorificabit me. Et ad istud sacrificium institutus est Christus: non ad thaurus. Esa. 1. Volocauit arietem et adipem pinguum et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Et paulo post ibidem sequitur. Ne offeratis ultra sacrificium frustra.

¶ Deinde cum dicit. (Qui fidelis etc.) Comparat Christum moysi. De aaron infra facit mentionem spiritalem: et ponit primo hic ut dictum est illud in quo ueniuit. (Sciendum est autem quod totum hoc quod hic dicitur de moysen fundatur super illud quod habetur Numeri. 12. Ubi dominus ostendit excellentiam moysi postquam iurgati sunt contra ipsum aaron et maria. ubi ponitur hec uerba que apostolus hic allegat. Ibi enim dicitur sic. At non talis seruus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Hoc autem potest conuenire et Christo et moysi. De moysen enim patet ex ipsa historia allegata. De Christo etiam intelligitur: quia ipse secundum quod homo fidelis est ei qui fecit eum. s. deo patri quem secundum humanitatem fecit. Ro. 1. Qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. Secundum enim quod deus non est factus nec creatus. sed genitus. Fidelis autem fuit deo patri: quia gloriam eius querebat non suam. Jo. 8. Ego gloriam meam non quero. Et 7. dicit. Qui querit gloriam eius qui eum misit hic uerax est: et iusticia in illo non est. Fidelis ergo est Christus ei qui fecit eum sicut moyses: et hoc in omni domo eius: quod domus est uniuersitas fidelium de qua. ps. Domus tua decet sanctitudo dñe etc.

¶ Deinde cum dicit. (Amplioris enim glorie etc.) Preferit Christum moysi: et hoc quantum ad duo. Primo quantum ad potestatem. Secundo quantum ad conditionem ibi. (Et moyses quidem etc.) Commendando autem Christum commendat ipsum habuisse honorem in omni domo: sed quod Christus ipsum excellat ostendit. Ubi primo ponit rationem. Secundo manifestat ibi. (Omnis namque domus etc.) Ratio autem apostoli est quod maior gloria debetur illi qui se